

SRBIJA

Vojvodina

SIMFONIJA PRIRODE I KULTURE

Autonorna pokrajina Vojvodina, duhom i prirodnim granicama, pripada Centralnoj Evropi. Zahvata jugoistočne i najniže delove prostranog Panonskog basena i severni deo Republike Srbije sa površinom od 21.506 km² na kojoj živi nešto više od 2 miliona stanovnika. Glavni grad Vojvodine je Novi Sad. Geografski je podeljena na Bačku, Banat i Srem (koji su predstavljeni na grbu Vojvodine, a žutim zvezdama na zastavi).

Izuzimajući dve niskoplaninske oaze, ona je najvećim delom nizijsko i ravničarsko područje u kojem se stepenasto smenjuju blago zatalasane i zaravnjene reljefne celine. Na prvi pogled deluje kao beskrajno ravan i jednoličan predeo, dok se sa većom pažnjom primećuje sva njena živopisnost i uzbudljivost.

Simbioza uma i snage mnogih nacija su oslikale platno današnjeg pejzaža Vojvodine. Vojvođani su istrajnim radom niza generacija, od močvarne, beskorisne i nezdrave sredine sami sebi stvorili „obeznačanu zemlju“.

Vode Vojvodine predstavljaju „ukročenu goropad“, čije je savladavanje inicirano merkantilizmom (početak 18. veka), kada je Vojvodina predstavljala veliku ekonomsko-multikulturalnu laboratoriju. I sve potonje generacije su uticale, kako na vode, tako i na samu prirodu Vojvodine – nekad pozitivno, a nekad negativno. Danas Vojvodina ima regulisane rečne tokove i jednu od najgušćih kanalskih mreža u Evropi. Svakako, ne samo u pogledu turističkog potencijala, najznačajnije mesto zauzima Dunav kao „glavna evropska ulica“.

Ipak, Vojvodina nije samo prostor gde čovek utiče i menja prirodu, već i prostor gde prirodu brani od samog sebe, odnosno čuva vrednu i bogatu prirodnu baštinu. Prirodna baština Vojvodine odlikuje se izraženim ekosistemskim, specijskim i genetskim diverzitetom. Na prostoru Vojvodine nalaze se izuzetne prirodne i pre-

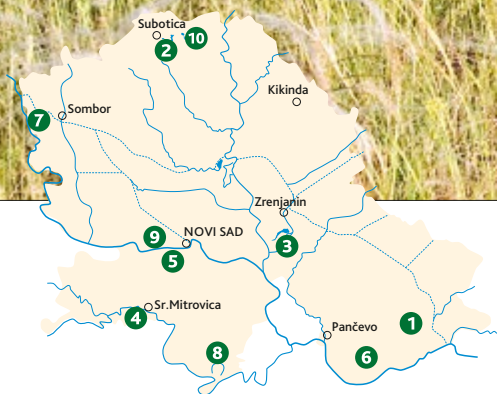
deone celine, jedinstvene u ovom delu Evrope, kao što su Deliblatska peščara (najveća u Evropi), Fruška gora i Vršacke planine, velike ravničarske reke (Dunav, Sava, Tisa, Begej, Tamiš) i njihove prostrane plavne zone (ritovi u Gornjem Podunavlju, Koviljsko-petrovaradinski rit, Obedska bara, Carska bara, itd).

Vojvodina je demografski posmatrano, konglomerat različitih naroda i etničkih grupa i kao takva, konglomerat je i različitih kultura. Proces nastajanja i očuvanja etnografskog nasleđa Vojvodine u nemirnom prostoru jugoistočne Evrope, model je opredeljenja da se samo u negovanju duha tolerancije, može opstati i civilizacijski napredovati. Mozaik ovdašnje kulturne baštine je nešto što jedino Vojvodina može da ponudi na turističkom tržištu Evrope. Nigde na ovom kontinentu ne postoji ovakva etnička šarolikost. Što je najvažnije ta šarolikost je još uvek aktivna i živi u selima, gradovima i na poljima, te kulturna baština nije samo sećanje, prošlost, već i sadašnjost utkana u sve pore života.

Doživite prirodni i kulturni ambijent Vojvodine. Prepustite svoja osećanja trenucima iskrenog doživljaja i krenite na put novih izazova...

Alegorijska figura Panonije postavljena je 1872, nadomak Malog Stapara, povodom prokopavanja Malog bačkog kanala. Simbol je istrajnog rada i genijalnosti poduhvata na regulaciji vojvođanskih voda tokom XIX veka, čiju plodotvornost uživamo i danas

Zeleni izazov

1. Specijalni rezervat prirode "Deliblatska peščara"
2. Park prirode "Palić"
3. Specijalni rezervat prirode "Stari Begej - Carska bara"
4. Specijalni rezervat prirode "Zasavica"
5. Nacionalni park "Fruška gora"
6. Park prirode "Ponjavica"
7. Specijalni rezervat prirode "Gornje Podunavlje"
8. Specijalni rezervat prirode "Obedska bara"
9. Park prirode "Begečka jama"
10. Specijalni rezervat prirode "Ludaško jezero"

Ukoliko Vas zanima priroda i pejzaži iskonske lepote, Vojvodina je kao stvorena za Vas. Iskoristite priliku da posetite Nacionalni park Fruška gora – zatalasana panonska planina ovde čuva brojna iznenađenja prožeta staništima vrednih biljaka i životinja, kao i manastirima od posebnog istorijskog značaja. Najveći areal lipovih šuma u Evropi osvaja čula posetilaca svakog juna. Poklonici eko i geoturizma rado se vraćaju Fruškoj gori, a geolozi i istraživači ističu kako je ona zbog svog geonasleđa poznata kao "ogledalo geološke prošlosti".

Spuštajući se niz severnu podgorinu dolazimo do obala Dunava, a potom i drugih velikih vojvođanskih reka. Na njihovim obalama prirodni procesi strpljivo oblikuju celine ritova i plavnih ravnic. One najznačajnije zaštićene su kao ramsarska po-

dručja. Predlog za Vaša nova otkrića su specijalni rezervati prirode: Koviljsko-petrovaradinski rit, Gornje Podunavlje, Stari Begej-Carska bara, Deliblatska peščara i Obedska bara. U ritovima rezervata „Gornje Podunavlje“ svojevremeno je boravio i Brem, sakupljajući materijal za ornitološku zbirku Prirodnjačkog muzeja u Beču. Rezervat Stari Begej-Carska bara ima dugu tradiciju ekoturizma, a u južnom Banatu nalazi se rezervat Deliblatska peščara sa velikim površinama pod peskom. Zbog toga je prozvan Evropskom Saharom. Prostirući se prema jugu, sasvim blizu obala Dunava, ekosistemi se postepeno preinačavaju u vlažna staništa Labudovog okna. Ovo zaštićeno ramsarsko područje je jedno od značajnijih staništa ptica. Obedska bara - „eldorado za ptice“, na jugu Srema, zaštićena je odmah posle Jeloustona, 1874.

Putujući severnom Bačkom lako se dolazi do najveće koncentracije zaštićenih područja na jednom mestu. Sastavni deo te celine su dva rezervata (Ludaško jezero i Selevenjske pustare), jedan park prirode (Palić) i jedan predeo izuzetnih odlika (Subotička peščara). Ovde, u naizgled jednoličnoj ravnici, zastupljen je pravi mozaik staništa i zajednica živog sveta. Ukoliko ste poklonik ekoturizma, ovde ćete se sigurno razumeti svu lepotu i značaj prirode.

Ovi prirodni predeli pružaju odlične uslove za aktivni odmor, u kome je moguće planinarenje, edukativne šetnje pored vrednih i očuvanih staništa, vožnja bicikala duž neke od obeleženih staza u Podunavlju, posmatranje ptica ili foto-safari.

Tihe panonske vode

1. Dunav kod Novog Sada
2. Reka Begej
3. Belockrvanska jezera
4. Plaža "Štrand" na Dunavu, u Novom Sadu
5. Jezero Palić
6. Reka Jegrička
7. Čarda kod Banoštora
8. Prevodnica kod Malog Stapara
9. "Cvetanje" Tise kod Sente

Dinamičan šarm prirodnim vrednostima Vojvodine daju njene reke. Strpljivo oblikujući svoja korita i neposrednu okolinu, one podstiču na aktivnost brojne nautičare, ribare, umetnike i zaljubljenike u prirodu. Dunav sa svojim rukavcima stvara jedinstveni prirodni ambijent na čijem se obodu nalaze brojne kulturne vrednosti, koje su odnedavno lakše dostupne zahvaljujući novoizgrađenoj marini u Apatinu. Plovidba rekom će biti interesantnija ukoliko obiđete rezervate i parkove prirode na njenim obalama, u nizu od Apatina do Novog Sada (Gornje Podunavlje, Karađorđevo, Tikvara, Begečka jama, Koviljsko-petrovaradinski rit). Osveženje uz dobre alaskе specijalitete potražite u nekoj od čuvenih dunavskih čardi.

Tisa je mirna i elegantno krivudajuća reka. U nekom od njenih meandara može se potražiti zaštita od letnjih vrućina ili jednostavno uživati u bojama prirode. Na obalama Tise nalaze se mirne varošice vrednog kulturnog nasleđa – Titel, Bečej, Novi Bečej, Senta, Čoka, Kanjiža i Novi Kneževac. U rane letnje dane ovde se dešava jedinstveno rojenje tiskog cveta (*Palingenia longicauda*), poznato kao cvetanje Tise.

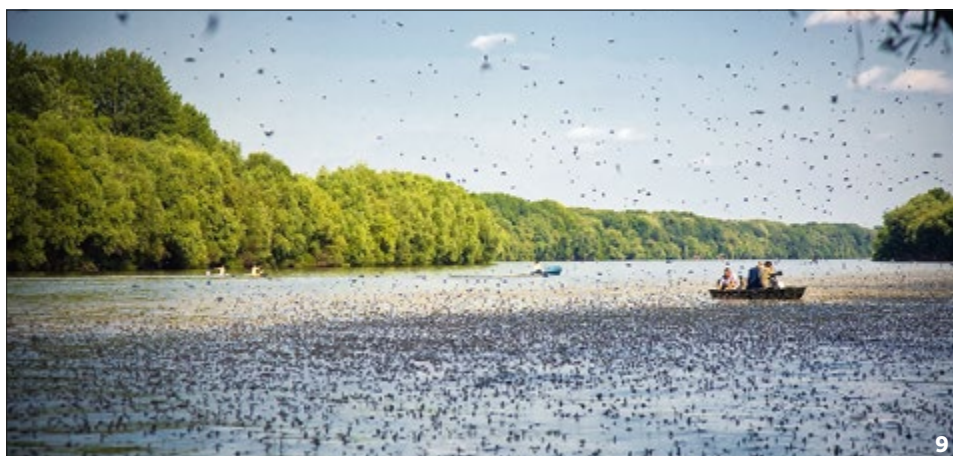
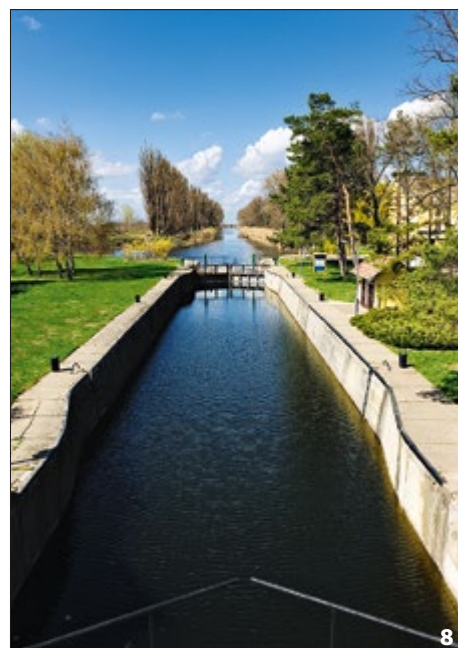
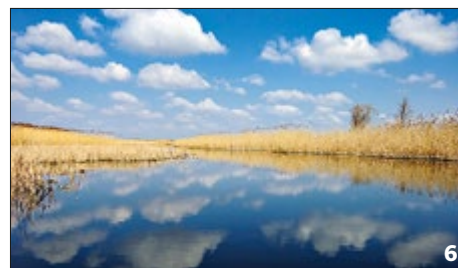
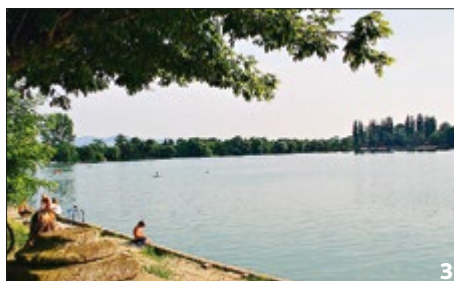
Sava je po svom rekreativnom potencijalu slična Dunavu. Ova reka na jugu Srema obiluje vrednostima od značaja za rekreativne i nautičke aktivnosti. Njen odsečeni meandar sa okolinom zaštićen je kao Specijalni rezervat prirode „Obedska bara“.

Sve veću ulogu u turističkoj ponudi, sa svojim prijatnim i opuštajućim ambijentom, dobijaju tipične ravničarske reke Begej, Tamiš, Krivaja, Jegrička, Bosut, ...

Plovidba i sportske aktivnosti moguće su i na kanalskoj mreži hidrosistema Dunav-Tisa-Dunav. Sve je otpočelo kao prokopavanje Velikog bačkog kanala, pre više od 200 godina, a uverljivo svedočanstvo nastajanja ovog složenog sistema su i hidrotehnički objekti, danas spomenici tehničke kulture (prevodnice kod Bezdana i Bečeja, Mali Stapar, ...).

Rekreativne i sportske aktivnosti moguće je upražnjavati na poznatim, ali i skrivenim plažama Dunava, Tise i Save. Ako pored toga želite dobar provod i prijatno društvo, onda je plaža Štrand u Novom Sadu pravo mesto za Vas.

Priča o bogatstvu voda upotpunjava se jezerima, tihim oazama. Na severu

Bačke nalazi se Palić sa turističkom tradicijom dugom preko 150 godina. Nedaleko od Bele Crkve nalaze se Belocrkvanska jezera. To je omiljena rekreativna i turistička zona ljudi ovog kraja. Pored rekreacije na nekoj od brojnih plaža, razonodu je moguće pronaći i u letnjim školama plivanja, ronjenja i jedrenja. Jezero Zobnatica pokraj istoimenog parka prirode ima velik turističko-rekreativni značaj. Sasvim drugačiji utisak, u kome preovlađuje mir i tišina, odaju jezera na Fruškoj gori.

Kako je tempo savremenog života sve brži i naporniji, nameće se potreba relaksacije i brige o zdravlju, a naročito pod budnim okom stručnjaka u banjskim centrima sa lekovitim vodama. Pomenućemo samo neke: Banja Kanjiža kod Kanjiže (lečenje reumatskih oboljenja i postoperativni ortopedski tretmani), Banja Palić (lečenje reumatskih oboljenja), Banja Junaković kod Apatina (lečenje reumatskih i ginekoloških oboljenja), Banja Vrdnik u Vrdniku (lečenje reumatskih oboljenja i rehabilitacija) i Banja Rusanđa kraj Melenaca (lečenje oboljenja i povreda centralnog i perifernog nervnog sistema).

Milenijumi **kulturnih** simbola

Vojvodina je riznica kulturnog nasleđa od posebnog značaja za Vaš turistički itinerer u ovom delu Evrope. Ukoliko se upustite u taj doživljaj, obasjaće ga milenijumi kulturnih simbola...

Arheološko otkriće iz osamdesetih godina XX veka zadivilo je svetsku javnost – u neposrednoj blizini Dunava (nalazište Donja Branjevina), nedaleko od sela Deronje, arheolozi su na svetlost dana, posle milenijuma tame, izneli statueta Crvenokose boginje. Ovo remek-delo prvih podunavskih ratara odlikava njihovu posvećenost kultu plodnosti. Statueta se danas čuva u muzeju u Odžacima. Ekspoziti i nalazišta sličnih umetničkih i civilizacijskih dometa prvih ljudi na ovim prostorima, rasuti su po teritoriji cele Vojvodine (Ludoš, Do-

roslovo, Starčevo, Vatin...). Nasleđe arheoloških lokaliteta upotpunjeno je baštinom i predmetima iz rimskog perioda, čija se glavna koncentracija nalazi u nekadašnjem Sirmiumu – jednom od četiri glavna grada Rimske imperije, današnjoj Sremskoj Mitrovici. Čak deset vladara Rimskog carstva rođeni su u Sirmijumu ili njegovoj okolini – Herennius Etruscus (251), Hostilian (251), Decius Traian (249-251), Claudius II (268-270), Quintillus (270), Aurelian (270-275), Probus (276-282), Maximianus Herculus (285-310), Constantius II (337-361), Flavius Gratianus - Gratian (367-383).

Meandar reke Mostonge još uvek čuva tvrđavu u Baču, najznačajniji spomenik srednjovekovne istorije u južnim delovima Panonske nizije. Bač se već u XI

1

5

veku pominje kao sedište županije, a današnja tvrđava je obnovljena u stilu renesanse krajem XV i početkom XVI veka.

Najpoznatija tvrđava u Vojvodini nalazi se u Novom Sadu. Petrovaradinska tvrđava je jedan od važnijih kulturnih simbola ovog dela Evrope. Zbog svoje veličine i prisustva brojnih objekata, predstavlja remek-delo među fortifikacijskim zdanjima. Turistički obilazak obogatite posetom nekoj od kulturnih institucija, među kojima su Muzej grada i brojne galerije poznatih novosadskih umetnika. Na povratku, pošto se obišli kulturne vrednosti i potražili predah u nekom od dobrih restorana i kafića, ne zaboravite podgrađe u podnožju tvrđave. Ova jedinstvena urbanistička celina predstavlja najlepší barokni ambijent u celoj Srbiji.

3

4

1. Tvrđava Bač
2. Crvenokosa boginja
3. Ostaci Sirmiuma u Sremskoj Mitrovici
4. Novčići sa likovima 10 rimskih imperatora rođenih u Sirmiumu
5. Trkač sa sirmijumskog hipodroma
6. Bazilika Arača iz 13. veka
7. Karlovačka gimnazija
8. Petrovaradinska tvrđava
9. Patrijaršijski dvor u Sremskim Karlovcima
10. Vršaka kula - simbol Vršca
11. Dvorac Dunđerskih u Kulpinu
12. Dvorac Dunđerskih u Čelarevu
13. Dvorac Fantast
14. Kaštel Ečka

6

7

8

Poseban značaj, kao najmarkantniji spomenik u Banatu, imaju ostaci gradskog utvrđenja starog Vršca iz XIV veka – Vršacka kula.

Na kontaktu fruškogorskih padina i obala Dunava, u plodnom vinogradarskom kraju, vekovima se razvijaju Srem-ski Karlovci. Ova barokna varošica je najznačajnije mesto srpske kulture i duhovnosti u nekadašnjoj Austrougarskoj. Obratite pažnju na Patrijaršijski dvor, zgradu Magistrata (gradske kuće) sa čijeg balkona je proglašena Srpska Vojvodina

1848, Karlovačku gimnaziju i pitoreskne karlovačke crkve. Kapela mira još uvek čuva sećanje na potpisivanje mira 1699. između Austrije i njenih saveznika sa jedne i Turske, sa druge strane. Predlažemo da svoj boravak upotpunite posetom jedinstvenom Muzeju pčelarstva i degustacijom vina u nekom od starih vinskih podruma. Ukoliko ste zavoleli ovu varoš na prvi pogled, popijte malo vode na baroknoj česmi „Četiri lava“, jer predanje kaže da ćete se jednog dana ovde vratiti i venčati.

Posebno poglavlje u kulturnoj baštini Vojvodine pripada dvorcima. Ovde se ne može pronaći prenatravana raskoš i bogatstvo, već težnja ka kulturnom i statusnom prosperitetu nekadašnjih generacija. Posebno su interesantni dvorci u redu porodice Dunđerski koja je bitno obeležila noviju istoriju Vojvodine (Čelarevo, Fantast, Kulpin, Sokolac, ...). U blizini obala Begeja nalazi se kaštel Ečka, danas preuređen u luksuzni hotel. Ovde je prilikom otvaranja 1820. svirao, tada „čudo od deteta“, devetogodišnji Franc List.

9

10

11

12

13

14

Uzbudljivi lov i ribolov

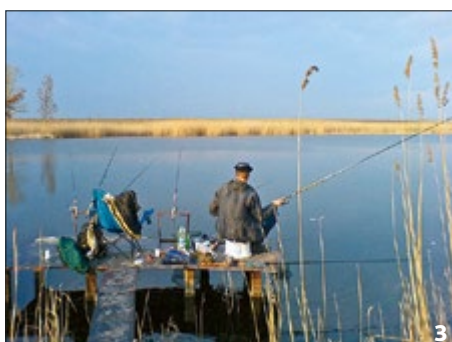
Prirodni uslovi u Vojvodini pružaju mogućnost za raznovrsnu ponudu lovnog turizma. Ona je omogućena prisustvom većeg broja lovišta na poljoprivrednom zemljištu, zatim šumskih lovišta i lovišta na ribnjacima.

Kvalitetna lovišta i vekovna tradicija lovstva u Vojvodini obećavaju da će lovci imati prijatan doživljaj i bogat ulov. Na raspolaganju je 16 uređenih lovišta, gde se može i prenoćiti u lovačkim kućama. Raznolikost i bogat fond divljači ovih lovišta već decenijama privlače lovce u Vojvodinu.

Guste šume Podunavlja kriju neka od najpoznatijih vojvođanskih lovišta. Neki predlozi za posetu su lovišta Kozara, Apatinski rit, Ka-

marište, Ristovača, Plavna, Karađorđevo i Koviljski rit. U sremskim šumama su nadaleko poznata lovišta Morović, Kućine, Bosutske šume, Karakuša i Kupinik, u južnom Banatu to su Donje Podunavlje, Deliblatska peščara i Vršачke planine, do se na severu Bačke nalazi lovište Subotičke šume.

Bogatstvo Vojvodine u površinskim vodama izuzetan je potencijal u razvoju ribolovnog turizma. Najpoznatija ribolovna područja nalaze se na najvećim rekama: Dunavu, Tisi, Savi, Tamišu... Pored toga dobar ulov je zagarantovan i na brojnim jezerima. Ukoliko je razlog za posetu i druženje sa ribolovcima, onda je pravo dešavanje za sve poklonike ovih sportskih aktivnosti Međunarodni festival ribolova u Kanjiži.

1. Borba jelena
2. Mužjak fazana u periodu parenja
3. Vojvođanski reviri bogati su ribom
4. Orijaški som upecan na Dunavu

Svetionici duhovnosti

Pravoslavne, rimokatoličke, evangeličke, grkokatoličke, ... Srpske, švapske, mađarske, slovačke, šokačke, rumunske, rusinske, ... Vojvodina je zanjihana kolevka raznih naroda, pa je zato kolevka različitih crkava. Baš to različito u istom uči nas sa smo čedo iste majke – ljudskog roda.

Guste fruškogorske šume nadvisuju samo zvonici pravoslavnih manastira. Sagrađeni su u neobičnoj kombinaciji vizantijskog i baroknog stila. Od srednjovekovnog perioda se ovde grade sa ulogom kula svetilja u prvim pravoslavnim kolonijama severno od Save i Dunava. Od nekadašnjih 35 manastira, evidentirana tokom XVI i XVII veka, u širem pojasu Fruške gore danas je ostalo još samo 15 (Beočin, Velika Remeta, Vrdnik – Ravanica, Grgeteg, Divša, Novi Jazak, Kru-

šedol, Kuveždin, Mala Remeta, Novo Hopovo, Petkovica, Privina Glava, Rakovac, Staro Hopovo i Šišatovac). Fruškogorski manastiri su zbog svoje istorijske, umetničke i ambijentalne vrednosti, nezaobilazni prilikom obilaska Fruške gore. Zainteresovani za kulturu i umetnost ovde će sigurno opažati arhitekturu i slikarstvo ovih svetinja, jer su to neke od njihovih najvećih vrednosti.

Vredna pomena su još dva pravoslavna manastira. Nedaleko od Bača nalaze se Bođani u baroknom stilu, sa impresivnim živopisom Hristifora Žefarovića. U podnožju Vršačkih planina nalazi se manastir Mesić.

Duhovnost katoličke tradicije vojvođanske istorije moguće je doživeti u nekom samostanu. Kompleks franjevačkog samostana u Baču beleži svoje postojanje

1. Barokni tornjevi – Sremski Karlovci
2. Oltar franjevačke crkve svetog Mihaela u Subotici
3. Crkva svetog Nikole – manastir Grgeteg
4. Manastir Staro Hopovo
5. Krst krajputaš, Đurđin – Tavankut
6. Sinagoga u Novom Sadu
7. Manastir Novo Hopovo
8. Orgulje u crkvi svetog Stipana Kralja u Somboru
9. Manastir Mesić
10. Crkva Vavedenja Presvete Bogorodice – manastir Bođani

nje od XII veka. U skladu sa svojom prošlošću stilski je veoma živopisan, a posebno su uočljivi detalji gotike, baroka i oni iz vremena turske vladavine. Pored ikone slikara Dime iz 1687, samostan poseduje i impresivnu biblioteku rukopisnih i štampanih knjiga. Franjevački samostan u Subotici u svojim temeljima sadrži ostatke stare subotičke tvrđave i kao takav neraskidivo je vezan za istoriju grada.

Naglašeni simbol vojvođanskog pejzaža su barokne crkve kitnjastih zvonika. Parajući nebo nad Vojvodinom oni već vekovima čuvaju njenu multikulturalnost. U pravoslavnim crkvama pažljivo posmatrajte i istražujte slikarstvo slavnih srpskih baroknih umetnika poput Teodora Kračuna, Jakova Orfelina i Teodora Ilića Češljara. Zamolite lokalnog sveštenika u nekoj od katoličkih crkava da oslušnete impre-

sivne melodije orgulja, jer one su neizostavni deo kulturne baštine.

Tradiciju i duhovnost Jevreja moguće je doživeti u novosadskoj ili subotičkoj sinagogi. Obe su nastale na početku 20. veka i predstavljaju divne primere secesijske arhitekture.

1. "Didin salaš" kraj Sombora
2. Ruralno buđenje
3. "Kuća Ačanski" u Malom Stparu
4. Pokućstvo etno-kuće u Belom Blatu
5. "Rokin salaš" kraj Ludaškog jezera
6. Štrudla sa makom – najpoznatiji kolač Vojvodine
7. Ponos vojvođanske trpeze
8. "Perkov salaš" kraj Nerađina

Ruralno **bogatstvo** ravnice

Stolećima su glavnu polugu razvoja vojvođanske ravnice činili stanovnici njenih seoskih naselja. Njihov mentalitet, narav i upornost, strpljivo su oblikovali društvenu sliku ravnice. Multikulturalno obeležje Vojvodine danas se sve više ističe kao njena najveća prepoznatljivost. Gotovo nigde više u Evropi nećete na svojim turističkim putevima sresti toliko različitih kultura i naroda. To je detalj koji daje glavnu notu prepoznatljivosti vojvođanske ravnice i njenih seoskih naselja. Ovu jedinstvenu baštinu moguće je doživeti u nekoj etno kući ili kroz boravak u nekom seoskom domaćinstvu.

Poseban doživljaj tradicionalnog života i ravnice pružaju salaši. Vojvodina bez

salaša, pa makar to bilo samo u pričama, nekako je siromašnija. Salaši su izvorišta vojvođanskog mentaliteta, a dom vrednih, štedljivih, istrajnih, povučenih, odmerenih i nadasve gostoljubivih ljudi. Ni jedno mesto na planeti nije tako široko otvoreno, kao što je salaš, prema nebesima. Sav na zemlji i u nebu, salaš je otvorena kuća na planeti.

Ove osamljene kuće u prostranstvu beskrajnog žita čuvaju ruralnu tradiciju Vojvodine i uzdižu se na nivo simbola. Sve je više salaša koji dobijaju svoj novi život oličen u turističkom razvoju. Ovde tišina duž prašnjavih kolskih puteva, hladovina trema i šaroliki predmeti etnografske baštine, pružaju nove inspiracije i nadahnu-

ća. Lepo uređene sobe, od kojih su neke još uvek opremljene komadima alt dojuč nameštaja, jasno potvrđuju mentalitet generacija ovdašnjih paora. Porodice sve češće posećuju salaše. Deca ovde mogu bezbedno da se igraju i uče o seoskom životu.

Ukoliko ste gurman i želite dobre ukuse vojvođanske kuhinje, onda su sela prava lokacija za Vas. To je kuhinja koju je formirala šarolikost kultura i u kojoj se tokom samo jednog obroka nižu uticaji mađarskog, nemačkog, slovačkog, srpskog ili šokačkog kulinarstva. Gastronomija Vojvodine rezultat je složenih uslova života, te prirodnih i društvenih karakteristika ovog prostora.

1. Novi Sad, Patrijaršijski dvor i spomenik Jovanu Jovanoviću Zmaju na uglu Zmaj Jovine i Dunavske
2. Sremska Mitrovica, zgrada biblioteke "Gligorije Vozarević"
3. Vršac, gradska kuća
4. Pančevo, Uspenska crkva
5. Subotica, gradska kuća
6. Zrenjanin, gradska kuća i katedrala Sv. Ivana Nepomuka na Trgu Slobode
7. Sombor, gradska kuća

Romantični šarm minulih stoleća

Razvijajući se u proteklih nekoliko stoleća, gradovi Vojvodine su izrasli u skladne urbanističke celine. Njihove lepo uređene ulice, trgovci, parkovi, zelene ulične aleje, šaroliki arhitektonski stilovi (barok, secesija, moderna), otkrivaju jednu novu, drugačiju sliku Vojvodine i građanskog društva koje je ovde stasalo. Pripremite svoje fotoaparate, jer ovde ćete sigurno snimiti jednu od boljih fotografija na vašem vojvođanskom itinereru.

Na obali Dunava, u podnožju Fruške gore, gde su tri vojvođanske regije najbliže jedna drugoj, vekovima se razvija Novi Sad – glavni grad Vojvodine. Ukoliko pre-

đete obalu reke i popnete se na Petrovaradinsku tvrđavu priušćićete sebi jedan od najlepših pogleda na grad i okružujuću ravnicu. Sa obala reke, kroz zaštićenu celinu Dunavskog parka, brzo se dolazi u staro gradsko jezgro. Svaka od njegovih građevina čuva poneku istorijski i kulturno značajnu priču. U tom smislu, posebno se izdvajaju Zmaj Jovina i Dunavska ulica. Na kraju, zapišite u svoj putnički dnevnik da je to grad u kome je vreme nekada provodio i genijalni Albert Ajnštajn.

Nižu su gradovi koje treba posetiti. Elegantna Subotica je potpuno odevena u ruho secesije. Najviše zaslužnim arhitek-

tama Komoru i Jakabu, zahvalni Subotičani podigli su spomenik pored raskošne gradske kuće. Obilazak Sombora možete otpočeti na Fijaker placu gde se još uvek može iznajmiti stari fijaker za obilazak ove vremešne i graciozne varoši. Razgledajući raskošne palate utonule u drvo- de razgranatih bođoša, brzo ćete razumeti zašto Sombor slovi za najzeleniji grad u celoj Srbiji. Zrenjanin je najveći grad našeg Banata, neraskidivo povezan sa rekam Begej. Iskoristite priliku da se fotografišete ispred opštinskog zdanja, jer je to jedna od najlepših baroknih zgrada u Vojvodini. Putujući južno stiže se u Pančevo i Vršac.

5

Brojni spomenici kulture svedoče o zanimljivoj istoriji Pančeva. U centru grada veći broj građevina je zaštićen, a posebno je zanimljiva Uspenska crkva sa dva zvonika. Vršac se sa svojim vrednim arhitektonskim nasleđem ubraja u najlepše gradove. Takvu urbanističku sliku je strpljivo gradila viševjekovna sloga srpskog i nemačkog naroda. Sremska Mitrovica, pored čuvenog Sirmiuma, prepoznatljiva je i po svojoj baroknoj arhitekturi.

Nemojte ovde stati u obilasku urbanog nasleđa, jer i neki drugi, manji gradovi (Kikinda, Ruma, Senta, Apatin...), imaju svoje adute u razvoju gradskog turizma.

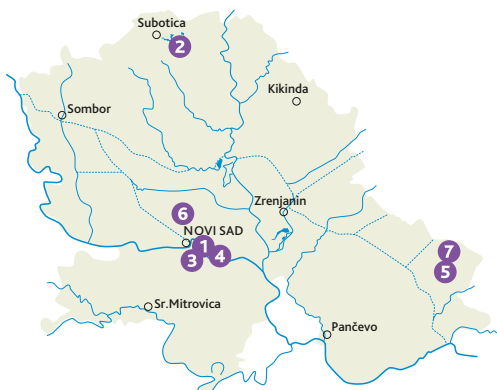
6

7

Tradicija vina od antike

Vinova loza u ljubavi je sa Vojvodinom gotovo dva milenijuma. Priča je počela davne 276. godine, kada je rimski car Prob (Probus), na brdu Glavica kod mesta Šuljam, zasadio prve čokote.

Vojvodina ima tri vinogradarska regiona: **Sremski** sa Fruškogorskim vinogorjem, **Subotičko-horgoški** sa Paličkim i Horgoškim vinogorjem i **Banatski** sa dva podregiona – Južnobanatski (Vršačko, Belocrkvansko i Deliblatsko vinogorje) i Severnobanatski (Banatsko-potisko i Kikindsko vinogorje).

Fruškogorsko vinogorje se razvija na plodnim padinama Fruške gore. Vinova loza ovog područja pruža ljudima nadahnuće vekovima unazad, a sada su vi-

nogradari voljni da svoje iskustvo podeli sa turistima. Dragulj ovog vinogorja su Karlovački vinogradi, a vina odavde točna su širom Evrope – od Bečkog dvora do engleskih krčmi. Slavu Sremskih Karlovaca pronela su dva specijalna vina: bermet, u kome je satkano preko 20 vrsta trava i začina, te ausbruch, desertno vino ceđeno od sasušanih zrna grožđa o kome legenda kaže da je bilo na vinskom meniju broda "Titanik". Posetite Sremske Karlovce u vreme održavanja manifestacije Karlovačka berba grožđa.

Vinska tradicija Subotičko-horgoške peščare duga je vekovima. Peskovit teren, umerena klima i kvalitetne sorte vinove loze rezultiraju veoma pitkim vinima,

1. Novi vojvođanski doživljaj –vinske rute i rekreacija
2. Berbanski dani na Paliću
3. Berba grožđa – Sremski Karlovci
4. Bermet, specijalitet iz Sremskih Karlovaca
5. Obronci Vršačkih planina i vinogradi u Malom Središtu
6. Vinogradi kod Temerina – južna Bačka
7. Vinski podrum u Gudurici

popularno zvanim – vina sa peska. Vinu u čast održavaju se brojne manifestacije: Berbanski dani na Paliću i u Hajdukovu, Sveti Vince, ...

Na jugoistoku Banata prostire se Vršačko vinogorje na osunčanim padinama Vršačkih planina, u čijem podnožju se smestio Vršac, grad bogate i nemirne prošlosti. Legenda kaže da uzgajanje loze i spravljanje vina na ovim prostorima datira iz vremena Dačana. Zatalasana prostranstva vinograda prekrivaju obronke duž južne i severne planinske strane. Ovo je u XIX veku bilo najveće vinogorje Ugarske, a među najvećim u Evropi, sa površinom od 10.000 hektara. U samom podnožju nalazi se selo Gudurica, trenut-

no jedan od važnijih centara vinskog turizma u Vojvodini.

Banatsko-potiski region sa Čokom, uz Hvar, najsunčanijim područjem nekadašnje Jugoslavije, izuzetno je područje za uzgoj vinove loze. Industrijski razvoj vinogradarstva datira od kraja XIX veka, kada je porodica Lederer kupila imanje sa današnjim vinogradima. Ovde se vinski turizam povezuje sa pričom o aristokratskom, ali i bečarskom, šarmu prohujalih vremena. U legendarnom buretu zapremine 67.000 litara, partije karata, uz pratnju cigana muzičara, trajale su danima. Blizina Tise i vrhunska umetnička dela bečkih slikara u katoličkoj crkvi, obogaćuju turističku ponudu ovog područja.

Jedinstvena šarolikost dešavanja

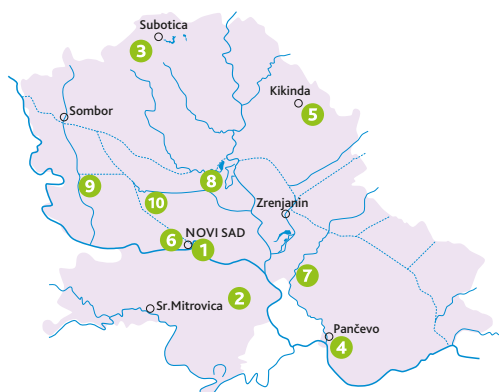
Vojvodina je jedinstveno bogatstvo različitosti kultura, naroda i religija, što je oličeno i u prisustvu brojnih manifestacija i festivala. Neke od njih obeležavaju se više od jednog veka, neke su prerasle u uzorne turističke programe. Kao i u drugim delovima sveta i ovde je najveći broj ovakvih dešavanja posvećen poljoprivrednim plodovima, hrani, vinu i kulturnim motivima.

Još od 1931. u Novom Sadu se održava Međunarodni poljoprivredni sajam, najveći sajamski događaj u Srbiji i jedan od najvećih u Evropi u oblasti poljoprivrede. Postao je zaštitni znak Novosadskog sajma i Novog Sada, kao prestižnog mesta za prezentaciju i razvoj agrobiznisa. Novosadski sajam godišnje organizuje 20 sajamskih manifestacija sa dugogodišnjom tradicijom.

Čitavu deceniju u prvoj polovini jula, u jednom od najreprezentativnijih isto-

rijskih i ambijentalnih prostora – Petrovaradinskoj tvrđavi, održava se poznata manifestacija EXIT. Zasnovana je na podržavanju popularne muzičke kulture i gotovo svake godine mladima šalje neku važnu poruku u vezi sa aktuelnim društvenim problemima. Zabava na EXIT-u je jedinstvena i nudi izuzetan provod mladima iz cele Evrope i drugih krajeva sveta. Festival su do sada posetila mnogobrojna poznata imena iz sveta popularne muzike. Samo neka od njih su: Billy Idol, David Morales, Franz Ferdinand, Garbage, Goldfrapp, Kosheen, Massive Attack, Moloko, Patti Smith, Primal Scream, Robert Plant, The Cult, The White Stripes...

Sasvim drugačiji pristup ima manifestacija Tamburica fest. Tamburaška muzika je tradicionalna muzika Vojvođana i oni su je bez obzira na svoju naciju, religiju i poreklo, negovali u proteklih nekoliko ve-

1. EXIT festival u Novom Sadu
2. Mačkare (karneval) u Golubincima
3. Dužijanca - žetvena svečanost na severu Bačke
4. Pančevački karneval
5. Dani ludaje u Kikindi
6. Poljoprivredni sajam u Novom Sadu
7. Trka magaraca na Ovčarskim danima u Sakulama
8. Glavna atrakcija Kobasicijade (međunarodni festival kobasica) u Turiji je kobacica dugačka preko 2.000 m
9. Tamburica fest u Deronjama
10. Fijakerijada u Ravnom Selu

1

Stavovi nekih izvođača o festivalu EXIT

"Nisam ni sanjao da će me gostoprimstvo i opuštenost ovdašnjih ljudi nagnati da u Novom Sadu ostanem mnogo duže nego što sam planirao. Inače, do sada nigde nisam ostao posle svirke."
Dave Rose, Moloko

"Bila je čast i privilegija svirati na tako važnom festivalu, posebno na njegovu desetu godišnjicu. Publika i lokacija bili su zapanjujući. Nadamo se da ćemo ponovo biti pozvani".
Manic Street Preachers

"Spajajući različite ljude iz svih krajeva sveta oko ujedinjujuće ideje širokog spektra inovativne muzike, Exit je već na putu da konkuriše najvećim muzičkim festivalima na svetu"
Dubfire (Deep Dish)

"Prvi put sam sada gostovala u Srbiji, i nisam znala šta da očekujem, ali publika na Exit festivalu je neverovatna!"
Lily Allen

2

3

KARNEVAL 4

kova. Selo Deronje je poznato po vrhunskim tamburašima koji su slavu vojvođanske tambure proneli širom sveta. Ove melodije sada se konačno vratile svom zaštićaju i predstavljaju vojvođansku muziku i dušu upravo u Deronjama. Manifestacija Tamburica fest se održava od 2008. i okupi oko 100.000 ljudi. Program je mnogo širi od muzičkog užitka i uključuje predavanja o tamburi, regatu, izložbe i kulinarska takmičenja. U dosadašnjim programima učestvovali su brojni orkestri iz Rusije, SAD, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine...

Obiman spisak manifestacija (oko 1.000) nemoguće je ukratko predstaviti. Raspitajte se u lokalnim turističkim organizacijama i Turističkoj organizaciji Vojvodine o brojnim dešavanjima. To će biti siguran način da u nekoliko dana razumete kulturnu pripadnost i osetite kako je to biti Vojvođanin.

5

6

9

10

Turističke organizacije opština u

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ADA

Trg Oslobođenja 1, 24430 Ada
tel: +381 24 855 855, fax: +381 24 853 342
info@infoada.org
www.infoada.org

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ALIBUNAR

Žarka Zrenjanina 4, 26310 Alibunar
tel: +381 13 641 520
turisticaal@madnet.rs
www.alibunar.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE APATIN

Petefi Šandora 2a, 25260 Apatin
tel: +381 25 772 555
office@apatin.org.rs
www.apatin.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BAČ

Trg Dr. Zorana Đinđića 4, 21420 Bač
tel: +381 21 772 222
turizambac@eunet.rs
www.turizambac.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

BAČKA PALANKA

Veselina Masleše 8,
poštanski fah 148, 21400 Bačka Palanka
tel: +381 21 6041 336; fax: +381 21 753 334
koordinator@toobap.rs
www.toobap.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

BAČKA TOPOLA

Glavna 12, 24300 Bačka Topola
tel: +381 24 711 020
info@backatopola.org.rs,
office@backatopola.org.rs
www.backatopola.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

BAČKI PETROVAC

Maksima Gorkog 17,
21470 Bački Petrovac
tel: +381 21 780 478; fax: +381 21 782 643
turizam@backipetrovac.rs,
turizambackipetrovac@gmail.com
www.turizambackipetrovac.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE BEČEJ

Trg Oslobođenja 1, 21220 Bečej
tel: +381 21 6910 404
tobecej@gmail.com
www.tobecej.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

BELA CRKVA

Proleterska 2, 26340 Bela Crkva
tel/faks: +381 (0) 13 851 777
toobc@neobee.net,
turizambc@gmail.com
www.belacrkvato.org

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE INĐIJA

Cara Dušana 1, 22320 Inđija
tel: +381 22 510 970
turizam@indjija.net
www.indjija-tourism.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE IRIG

Ribarski trg 16, 22406 Irig
tel: +381 22 461 126
tur.orgirig@open.telekom.rs
www.turorgirig.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KANJIŽA

Glavni trg 9, 24420 Kanjiža
tel: +381 24 875 414
turizam@kanjiza.rs
www.kanjizatourism.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KIKINDA

Trg srpskih dobrovoljaca 12, 23300 Kikinda
tel: +381 230 26 300
turizam@kikinda.org.rs
www.kikinda-turizam.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KOVAČICA

Maršala Tita 50, 26210 Kovačica
tel: +381 13 660-460; fax: +381 13 660 490
office@took.org.rs
www.took.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE KOVIN

Cara Lazara 85, 26220 Kovin
tel: +381 63 841 9896
too@kovin.info
www.tookovin.info

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

MALI IDOŠ

Maršala Tita 32, 24321 Mali Idoš
tel: +381 63 841 9896
turisticaorganizacija.m.idos@gmail.com
www.tourism-mi.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

NOVI BEČEJ

Tiski kej bb, 23272 Novi Bečej
tel: +381 23 773 522
nnemanja.vaskovic@gmail.com
www.novibecj.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA

GRADA NOVOG SADA

Modene 1 ili Bulevar Mihajla Pupina 9,
21000 Novi Sad
tel: +381 21 66 173 43, 421 811
fax: +381 21 451 481
info@turizamns.rs
tons@turizamns.rs
www.turizamns.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ODŽACI

Knez Mihajlova 28, 25250 Odžaci
tel/fax: +381 25 5742 212, 5742 308
turizamodzaci@open.telekom.rs
www.turizamodzaci.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

GRADA PANČEVA

Sokače 2, 26000 Pančevo
tel: +381 13 351 366, 351 365
office@pancevo.info
www.pancevo.info

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE RUMA

Glavna 172, 22400 Ruma
tel: +381 22 470 655
ruma.too@gmail.com
www.rumatourism.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE SEČANJ

Vožda Karađorđa 57, 23240 Sečanj
tel: +381 63 884 03 90
toosecanj@gmail.com

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE SENTA

Glavni trg 1, 24400 Senta
tel: +381 24 817 818
info@senta.info.org
www.senta.info.org

TURISTIČKA ORGANIZACIJA

GRADA SOMBORA

Trg cara Lazara 1, 25000 Sombor
tel: +381 25 434 350
info@visitsombor.org
www.visitsombor.org

CENTAR ZA FIZIČKU KULTURU, REKREACIJU I

TURIZAM SRBOBRAN

Trg Mladosti bb, 21480 Srbobran
tel: +381 21 731 279, 732 888
cst.srbobran@eunet.rs
www.cst.org.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA

GRADA SREMSKA MITROVICA

Svetog Dimitrija 10, 22000 Sremska Mitrovica
tel: +381 22 618 275
prsm.tanja@gmail.com
www.tosmomi.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

SREMSKI KARLOVCI

Patrijarha Rajačića 1, 21205 Sr. Karlovci
tel/fax: + 381 21 882 127, 883 855
info@karlovci.org.rs
www.karlovci.org.rs

SKTC ĐURA JAKŠIĆ SRPSKA CRNJA

Kralja Aleksandra 65, 23220 Srpska Crnja
tel/fax: + 381 23 812 626
ktcdjura@open.telekom.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE

STARA PAZOVA

Svetosavska 11, 22300 Stara Pazova
tel: +381 22 310 140
top@starapazova.eu

TURISTIČKA ORGANIZACIJA

GRADA SUBOTICE

Trg Slobode 1, 24000 Subotica
tel/fax: + 381 24 670 350
office@visitsubotica.rs
www.visitsubotica.rs
www.visitpalic.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ŠID

Cara Lazara 7, 22240 Šid
tel/fax: +381 22 710 661, 710 610
tourismsid@gmail.com
www.tourismsid.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE TEMERIN

Novosadska 326, 21235 Temerin
tel: +381 21 843 888 lok. 109; fax: +381 21 842 792
temturorg@hotmail.com
www.temerintourism.org.rs

JP TITELSKI BREG TITEL

Glavna 1, 21240 Titel
tel/fax: +381 21 296 21 77, 296 21 78
info@titelskibreg.com
www.titelskibreg.com

Vojvodini

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE VRŠAC

Trg Pobjede 1, 26300 Vršac
tel: +381 13 832 999, 831 055;
fax: +381 13 838 050
toovrsac013@yahoo.com
toovrsac013@gmail.com
www.to.vrsac.com

JP TURISTIČKI CENTAR GRADA ZRENJANINA

Koče Kolarova 68, 23000 Zrenjanin
Tel: +381 23 523 160
Fax: +381 23 523 161
office@zrenjaninturizam.rs
www.zrenjaninturizam.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ŽABALJ

Trg Svetog Save 3, 21230 Žabalj
tel/fax: +381 21 831 688
info@zabalj-tourism.org
www.zabalj-tourism.org

TURISTIČKA ORGANIZACIJA OPŠTINE ŽITIŠTE

Cara Dušana 5, 23210 Žitište
tel: +381 23 822 250, 822 272
turistickaz@gmail.com
www.zitistetourism.org

OPŠTINA BEOČIN

Služba za lokalni ekonomski razvoj
Svetosavska 25, 21300 Beočin
Tel: +381 21 870 260, 870 781
Fax: +381 21 870 268
ademovski@gmail.com
sobeocin@eunet.rs
www.beočin.rs

OPŠTINA NOVI KNEŽEVAC

Resor turizam, omladina,
obrazovanje i sport
Kralja Petra I Karađorđevića 1,
23330 Novi Kneževac
Tel/fax: +381 230 83 604, 230 82 76
sportimladi@noviknezevac.rs
www.noviknezevac.rs

OPŠTINA OPOVO

Odeljenje za privredu,
razvoj i javne nabavke
Boriša Kidriča 10, 26204 Opovo
Tel: +381 13 681 950, 681 030
Fax: +381 13 681 202
opstinaopovo@3dnet.rs
www.opovo.org.rs

OPŠTINSKA UPRAVA OPŠTINE PEĆINCI

Slobodana Bajića 5, 22410 Pećinci
Tel: +381 22 400 740, 400 737
Fax: +381 22 400 792
opstina@pecinci.org
radmila.saric@pecinci.org
www.pecinci.org

OPŠTINA PLANDIŠTE

Vojvode Putnika 38, 26360 Plandište
Tel: +381 13 861 033, 861 035
Fax: +381 13 861 134
soplandiste@open.telekom.rs
www.plandiste-opstina.rs

TURISTIČKA ORGANIZACIJA VOJVODINE

Adresa: Bulevar Mihajla Pupina 6/IV, Novi Sad
tel: 021/452-910, 472-05-08; fax: 021/420-758
email: office@vojvodinaonline.com
www.vojvodinaonline.com

IZDAVAČ

Turistička organizacija Vojvodine

ZA IZDAVAČA

Gvozden Perković

AUTORI

Prof. dr Lazar Lazić • Prof. dr Vladimir Stojanović

FOTOGRAFIJE

Lazar Lazić

Igor Marinović • Jaroslav Pap

Dragan Gojić • Vladimir Stojanović • Damir Rajtenbah

*Foto arhiva: TO Pančevo, TO Kikinda, TO Temerin,
TIC Zrenjanin, Ribolovački magazin, Tamburica Fest*

DIZAJN I PRIPREMA ŠTAMPE

Lazarus, www.lazarus.rs

ŠTAMPA

Simbol, Petrovaradin

TIRAŽ

5.000

CIP - Каталогизacija y публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

338.48(497.113)(036)

ЛАЗИЋ, Лазар

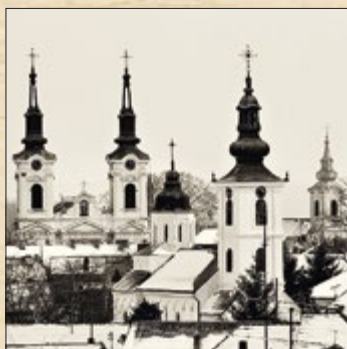
Vojvodina: simfonija prirode i kulture / [autori Lazar Lazić, Vladimir Stojanović ; fotografije Lazar Lazić... [et al.]. - Novi Sad : Turistička organizacija Vojvodine, 2011 (Petrovaradin : Simbol). - 20 str. : fotogr. ; 30 cm

Kor. nasl. - Tiraž 5.000.

ISBN 978-86-86703-43-9 (broš.)

1. Stojanović, Vladimir [аутор]
а) Војводина - Туристички водичи
COBISS.SR-ID 261358087

TURISTIČKA ORGANIZACIJA VOJVODINE

Bulevar Mihajla Pupina 6/IV, Novi Sad, Srbija | tel: +381 21 452 910, 472 05 08; faks: +381 21 420 758
email: office@vojvodinaonline.com | www.vojvodinaonline.com

